

ШМАТГРАННЫ ДЫЯМЕНТ ВЕДАЎ

Інтэрв'ю з загадчыцай беларускай залы Нацыянальнай бібліятэкі Яўгеніяй Вячаславаўнай ГАЛІЕЎСКАЙ

Вось ужо некалькі месяцаў новы будынак Нацыянальнай бібліятэкі ўпрыгожвае галоўную магістраль нашай сталіцы. Знешне ён нагадвае прыбліжаны да сферы абліцаваны люстраным шклом шматграннік-дыямент. Па задуме аўтараў архітэктурнага праекта М. Вінаградава і В. Крамарэнкі форма будынка сімвалізуе каштоўнасць ведаў і бясконцасць пазнавальнага свету. Перад фасадам новай бібліятэкі на невялікай пляцоўцы наведвальнікаў вітае бронзавы першадрукар беларусаў — Францыск Скарына. Праз галоўны ўваход, выкананы ў выглядзе старонак раскрытай кнігі, вы трапляеце ў вестыбюль, дзе заўсёды людна. Апроч чытачоў, штодзень бібліятэку наведваюць некалькі экскурсійных груп. З усіх куткоў Беларусі сюды з'язджаюцца наведвальнікі розных узростаў і з задавальненнем аглядаюць насамрэч шчыкоўны інтэр'ер новага будынка. А паглядзець ёсць на што! Тут і музей кнігі, і комплекс мастацкіх галерэй,

і канферэнц-зала, і фізкультурна-аздараўленчы комплекс. Усе залы «храма ведаў» светлыя і ўтульныя, а з іх вокнаў адкрываецца цудоўны краявід на ўнутраныя дворыкі-сады над адкрытым небам, парк і водную сістэму. На даху бібліятэкі на вышыні 72-х метраў месціцца аглядная пляцоўка, куды вас даставіць панарамны ліфт. Хто згаладаўся, калі ласка, вас чакае рэстаран-кафэ, дзе вы можаце смачна і надорага перакусіць. А маладых бацькоў і іх дзяцей на першым паверсе чакае дзіцячы пакой, дзе кваліфікаваныя выхавальні і псіхологі з задавальненнем прыгледзяць за вашым гарэзам, пакуль вы будзеце занятыя ў адной з 20-ці чытальных залаў рознага профілю.

Я таксама даўно збіралася наведаць новы будынак бібліятэкі, ды ўсё не было часу, а, можа, проста не магла наважыцца, бо вельмі добра ведала стары і зручны будынак былой «Нацыяналкі». Асабліва запомніўся па-хатняму ўтульны аддзел

беларускай літаратуры, дзе з задавальненнем і карысцю правяла шмат часу, і дзе мяне заўсёды чакалі ўважлівыя, дасведчаныя супрацоўнікі, гатовыя прыйсці на дапамогу і знайсці патрэбную інфармацыю. Ды і наведвальнікі хадзілі сюды ў асноўным адны і тыя ж, даўно знаёмыя мне людзі, з якімі віталася і спынялася — перагаварыць, як з летвымі сябрамі. І калі старая бібліятэка была зачынена, а сама яна пераехала ў новы, хай сабе і шыкоўны будынак, было неяк не па сабе, здавалася, што я згубіла нешта роднае і блізкае...

Але нарэшце я тут... З'явілася і нагода: атрымала рэдакцыйнае заданне напісаць пра цяперашнюю залу беларускай літаратуры ў новым будынку. На першым паверсе праходжу ўсе фармальнасці па запісе ў бібліятэку, атрымваю чытацкі білет і падымаюся на другі паверх, дзе і знаходзіцца новая зала беларускай літаратуры. Мяне сустракае гаспадыня гэтай залы — **Яўгенія Вячаславаўна ГАЛЕЎСКАЯ**. Фармальнае пасадка гучыць — загадчыца сектара абслугоўвання спецыялізаваных калекцый, куды ўваходзяць: зала дысертацый, зала беларускай літаратуры і зала малатыражнай літаратуры або малатыражнай апрацоўкі. З размовы высвятляецца, што Яўгенія Вячаславаўна аддала ўлюбёнай прафесіі 25 год жыцця. Пасля заканчэння інстытута яна адразу пайшла працаваць бібліятэкарам у тады яшчэ Ленінскую бібліятэку ў аддзел беларускай літаратуры.

— Яўгенія Вячаславаўна, можна нашым чытачам даведацца пра гісторыю ўзнікнення беларускай залы, ці як яе раней называлі — адзела беларускай літаратуры, і якое месца яна займае цяпер у сучаснай структуры новай Нацыянальнай бібліятэкі?

— Беларуская зала на-ранейшаму займае значнае месца ў структуры падраздзяленняў Нацыянальнай бібліятэкі. Па-першае, гэтая самая старэйшая зала і з'яўляецца аднагодкам яшчэ той бібліятэкі, якая была заснавана ў 1922 годзе як Беларуская дзяржаўная і ўніверсітэцкая бібліятэка. Пазней бібліятэка набыла самастойны статус і да свайго дзесяцігоддзя атрымала новы будынак, узве-

дзены па праекце архітэктара Г. Лаўрова. Чытальная зала аддзела беларускай літаратуры і бібліяграфіі знаходзілася, як вы ведаеце, на вуліцы Кірава, 49 і абслугоўвала пераважна навукоўцаў, аспірантаў, выкладчыкаў ВНУ і школ, студэнтаў, навучэнцаў, спецыялістаў разнастайных галін ведаў, якіх заўсёды цікавіла літаратурнае, культурнае і мастацкае жыццё нашай краіны.

Яшчэ з 1922 года асаблівае месца ў сістэме бібліятэкі займала і займае цяпер калекцыя нацыянальнага дакумента і беларусікі (500 тыс. экз.). У бібліятэцы захоўваецца адзіны ў краіне збор кніг беларускага першадрукара Ф. Скарыны — 10 выпускаў Бібліі. Было сабрана шмат каштоўных выданняў XIX — пачатку XX ст.: працы акадэміка Я. Ф. Карскага, П. В. Шэйна, М. А. Янчука па беларускай мове, літаратуры, этнаграфіі; А. П. Сапунова, акадэміка У. І. Пічэты па гісторыі Беларусі; першыя беларускія газеты; першыя выданні твораў класікаў беларускай літаратуры Янкі Купалы, Якуба Коласа, М. Багдановіча, В. Дуніна-Марцінкевіча, Ф. Багушэвіча, Цёткі.

Дарэчы, сярод чытачоў беларускага аддзела заўсёды можна было сустрэць людзей, імёны якіх вядомыя далёка за межамі Беларусі. Тут працавалі Янка Купала, Цішка Гартны, Змітрок Бядуля, Язэп Лёсік, Уладзімір Караткевіч, Іван Шамякін, У. І. Пічэта, У. П. Платонаў і шмат іншых знакамітасцей, якія ахвяравалі бібліятэцы нягледзячы на рэдкіх выданняў. Цяпер сучасная калекцыя нацыянальнага дакумента і беларусікі ўключае звыш паўмільёна адзінак захоўвання, у ліку якіх не толькі друкаваныя выданні, але і дакументы на іншых носбітаў інфармацыі. Так што беларускі аддзел заўсёды выконваў сваю асветніцкую і мемарыяльную функцыю помніка друкаванай культуры беларускага народа, заўсёды з'яўляўся крыніцай ведаў і інфармацыі для даследчыкаў і кнігзнаўцаў.

— Перш чым зайсці ў беларускую залу, я паспела заўважыць, што ў шыкоўны інтэр'ер новага будынка гарманічна ўпісалася сучаснае тэхнічнае абсталяванне, бібліятэка проста нашпігавана тэхнікай. Відаць, дзякуючы ёй, і новаму ўпарадкаванню адбыліся змены і ў Вашай парафіі?

*Прафесіяналы кніжнай справы
Л. І. Турбан і Р. К. Казючыц як заўсёды чакаюць сваіх наведвальнікаў.*

— Мая парафія — гэта сектар абслугоўвання спецыялізаваных калекцый. Апроч беларускай залы, сюды ўваходзяць зала дысертацый і зала малатыражнай літаратуры. У зале дысертацый сабрана база дадзеных дысертацый беларускіх навукоўцаў па ўсіх галінах навукі і тэхнікі, пачынаючы з 1994 года, кожны чытач можа атрымаць дысертацыю на рукі, але пры гэтым ён не мае права яе ксеракапіраваць і «спампоўваць» з Інтэрнета. Чаго не скажаш пра расійскую базу дадзеных дысертацый, якая таксама сабрана ў гэтай зале і якой можна без перашкод карыстацца праз Інтэрнет. Што тычыцца залы малатыражнай літаратуры, то гэта зусім новая зала ў сістэме Нацыянальнай бібліятэкі. Тут сабраны дакументы групавой апрацоўкі: бізнес-каталогі, метадычныя рэкамендацыі для студэнтаў розных ВНУ і навучэнцаў сярэдне-спецыяльных навучальных устаноў, рэкламна-інфармацыйныя выданні па розных галінах гаспадаркі, тэлефонныя даведнікі, адрыўныя календары, гараскопы і інш.

Беларуская зала мае свой падсобны фонд, які складае каля 18 тыс. адзінак самых папу-

лярных выданняў, і куды ўваходзяць дарэвалюцыйныя, даваенныя і сучасныя часопісы і кнігі. Усе яны карыстаюцца вялікім попытам чытачоў. Газет цяпер у нас няма, яны пераведзены ў залу перыядычных выданняў. Кнігасховішча беларускай залы — усе нашыя кнігі, захавалася і знаходзіцца цяпер на 15-м паверсе новай бібліятэкі. Дарэчы, размяшчэнне кнігасховішча на паверхні, а не пад зямлёй, як гэта было раней, садзейнічае лепшаму захаванню кніг. Традыцыйныя каталогі і картатэкі аддзела беларускай літаратуры па-ранейшаму захаваліся і стаяць у інфармацыйна-даведчачнай зоне на 2-м паверсе. Нашы чытачы, якія прызвычаліся працаваць традыцыйна і не хочуць мяняць сваіх звычак, могуць карыстацца імі без перашкод. А хто асвойвае новыя тэхналогіі, можа, як і раней, замовіць любую літаратуру праз камп'ютэр. Адно, што сёння ніякіх картак запаўняць не трэба. Цяпер у нашай зале на падсобны фонд ёсць алфавітны каталог, які мы масем пад рукой у каталожных скрынях і на камп'ютэры. Прыходзіць, да прыкладу, да нас чытач — знаёміцца з каталогам і атрымлівае патрэбны яму дакумент

*Ва ўтульнай беларускай зале
ніколі не бывае пуста.*

без усялякіх заказаў. Такая практыка існуе ва ўсіх буйных сусветных бібліятэках.

Зала беларускай літаратуры вельмі ўтульная, яна разлічана на 57 пасадачных месц, кожнае з іх абсталявана камп'ютэрам, праз які наш чытач можа замовіць кнігі з усіх кнігасховішчаў Нацыянальнай бібліятэкі. Літаратура з кнігасховішчаў дастаўляецца як у беларускую, так і ў кожную іншую залу міні-гэзлеліфтамі — своеасаблівымі рэйкавымі дарожкамі, якія праходзяць праз увесь будынак новай бібліятэкі. Доўга чакаць не даводзіцца, замоўленая літаратура паступае да карыстальніка самае вялікае праз 15 хвілін. З'явіліся і новыя паслугі для чытачоў. Цяпер не трэба далёка хадзіць, магчыма на месцы знайсці па камп'ютэры патрэбную інфармацыю, адксеракапіраваць яе і раздрукаваць. Уся неабходная тэхніка да вашых паслуг. На сённяшні дзень гэта не так і дорага. Ёсць выхад у Інтэрнет, дзе да гадзіны можна працаваць бясплатна, а пасля плаціш за гадзіну — 560 рублёў. А калі чытач захоча папрацаваць адзін, каб яму ніхто не перашкаджаў, ён можа заняць кабінку індывідуальнага карыстання, дзе таксама стаіць камп'ютэр, за невялікую дадатковую плату. Прадстаўлена ў нашай зале і выстава новых паступленняў: гэта слоўнікі, даведнікі і іншыя літаратурныя навінкі.

Цяпер на выданні нанесены штрых-коды, якія дазваляюць без запісу на паперу выдаць патрэбны дакумент праз камп'ютэр. Своеасаблівым штрых-кодам удасканалены і чытацкі білет, што дае магчымасць нашаму карыстальніку без перашкод прайсці ў бібліятэку, а бібліятэкару-кансультанту вызначыць заказ чытача. Будынак новай бібліятэкі аснашчаны самым сучасным тэхналагічным абсталяваннем па рэстаўрацыі, рэпраграфіі, мікрафільмаванні і алічбоўцы дакументаў. Удасканалена і функцыянаванне інжынерных сістэм — ацяплення, кандыцыяніравання і асвятлення.

У далейшым у бібліятэцы плануецца зрабіць зводны электронны каталог, дзе будзе сабрана інфармацыйная база дадзеных па ўсіх бібліятэках краіны, што дасць магчымасць развіцця новай бібліятэкі ў далейшым як рэспубліканскага інфармацыйнага і сацыякультурнага цэнтра.

— **Безумоўна, бібліятэка набыла якасна новы ўзровень ва ўсіх аспектах культурнай і навуковай дзейнасці нашага грамадства. Ніхто не стане спрачацца, што і ўзровень чытача цяпер не той, які, скажам, быў дзесяць гадоў таму. А як жа штатныя супрацоўнікі, да прыкладу, беларускай залы, ці захаваўся стары калектыў, ці папоўніўся новымі кадрамі? І ці ўзраслі патрабаванні да бібліятэкараў?**

— Патрабаванні, безумоўна, узраслі. Узровень самой бібліятэкі і цяперашні адукаваны чытач прымушаюць нашых супрацоўнікаў быць на адпаведным узроўні. У век камп'ютэрызацыі і росту новых тэхналогій час не стаіць на месцы, таму сучасны бібліятэкар павінен ведаць усё, што звязана з камп'ютэрам, яго праграмным забеспячэннем і плос да гэтага паспяваць за тэхнічнымі новаўвядзненнямі ў бібліятэцы.

Штат беларускай залы ў асноўным захаваўся ранейшым. Ёсць і новыя кадры, але няшмат. Усе нашы супрацоўнікі маюць вышэйшую адукацыю самай разнастайнай спецыялізацыі, гэтыя людзі шмат гадоў аддалі бібліятэчнай справе, добра ведаюць нашы фонды і з'яўляюцца прафесіяналамі. Таму, няхай, нашы чытачы не хвалюцца, а прыходзяць у нашу прасторную і ўтульную

залу, дзе яны як і заўсёды атрымаюць кваліфікаваную і якасную кансультацыю. Мы чакаем іх!

— **Вашы пажаданыя наведвальнікам беларускай залы, як былым так і новым.**

— Да нас па-ранейшаму прыходзяць як былыя нашы наведвальнікі, так і новыя. Гэта самая разнастайная катэгорыя чытачоў, якім цікава мовазнаўства, гісторыя і культура сваёй краіны. Нашы чытачы самыя лепшыя! Шмат кніг, якія стаяць на паліцах, адрасаваныя непасрэдна нашым чытачам з улікам выкарыстання фондаў Нацыянальнай бібліятэкі і дзякуючы дапамозе нашых бібліятэкараў. І мы ганарымся, што маем да гэтага дачыненне! І наогул, да нашай залы ставяцца з вялікай павагай і пашанай, да нас прыходзіць шмат экскурсій, якія адбываюцца тут кожны дзень.

Безумоўна, ёсць людзі, хто прызвычайна працаваць у старым будынку, там шмат у

каго прайшло амаль усё жыццё, як і ў нека-
торых нашых супрацоўнікаў, дарэчы. Мы
разумеем іх настальгію і трывогу, што ўсё
будзе па-іншаму, і згубіцца нешта каштоў-
нае. Я магу вам шчыра сказаць, што я, як і
многія мае калегі, таксама хваляваліся. Але
цяпер трывога знікла, прыйшло разуменне,
што дзяржава зрабіла вялікую справу, калі
сабрала ў адно месца ўсе нашы фонды, якія
былі раскіданыя па розных будынках ста-
ліцы. І нам цяпер не трэба казаць чытачу,
каб ён прыходзіў на наступны дзень, каб
атрымаць заказ. Я думаю, з часам самыя
ўпартыя нашы чытачы гэта зразумеюць і,
калі прыйдуць да нас, то ўбачаць, як тут
камфортна і прыгожа, як кваліфікавана і вет-
ліва супрацоўнікі беларускай залы сустрэ-
каюць кожнага наведвальніка. Мне здаецца,
яны не будуць расчараваныя, а без падказкі
адчуваюць цеплыню і камфорт. Прыходзьце,
самі ўбачыце.

Гутарку вяла Ірына КЛІМКОВІЧ.

Фота Таццяны Ільіной.